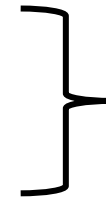

Asia: lausuntopyynnot hallituksen esityksiin eduskunnalle

- 1) työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttamisesta
- 2) yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Osa nk. julkisten
työnvälityspalvelujen
kehittämistä = TYKE

Tiivistelmä: Esitykset muodostavat kokonaisuuden, joka jatkaa hallitusohjelman mukaisia työllisyyspoliittisia toimenpiteitä. Tilastojen mukaan lähes 40% työnhakijoista muistututetaan työllistymissuunnitelmassa sovittujen tehtävien suorittamisesta. Esityksillä halutaan kiristää työhaun sanktioita ja siten työttömyysetuuden vastikkeellisuutta. Etuuden voisi tulevaisuudessa menettää helpommin, mutta saisi vastaavasti takaisin helpommin osallistumalla palveluihin. Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki niputetaan yhdeksi etuudeksi, yleistueksi. Yleistuen ehtoja kiristetään säätämällä aktivointijaksot työttömyyden pitkittyessä (alle 25-vuotiaille 8 kuukauden, yli 25-vuotiaille 1,5 vuoden kohdalla).

Työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttaminen: yksityiskohdat

Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö on saanut työttömyysturvan toimeenpanijoilta (muun muassa työvoimaviranomaisilta) eri yhteyksissä palautetta siitä, että nykyiset työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä säädetty työttömyysturvaseuraamukset eivät tue parhaalla mahdollisella tavalla työnhakijan palveluprosessia ja työnhakuvelvollisuuden toteutumista. Tilastot ja ministeriön työnantajille tekemä kysely tukevat toimeenpanijoiden näkemystä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa korostetaan työttömyysetuutta saavan velvoitteita. Tämän johdosta työllisyyden edistämisen ministeriryhmä linjasi 20.3.2025 työttömyysturvaseuraamusten muuttamiseen tähtäävän valmistelun aloittamisesta.

Tausta

Nykyisin työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä työvoimapolitiisesti arvioituna moitittavana pidettävästä menettelystä asetetaan korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoite porrastettuna. Ensimmäinen moitittava menettely vuoden tarkastelujakson kuluessa ei aiheuta seuraamusta. Jos moitittavia menettelyjä on kaksi, työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen seitsemältä kalenteripäivältä. Kolmannesta moitittavasta menettelystä työttömyysetuuden menettää 14 kalenteripäivältä. Jos työnhakija menettelee vielä neljännen kerran moitittavasti, hänelle asetetaan 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

Porrastettua seuraamuskokonaisuutta muutettaisiin siten, että työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen jo ensimmäisestä työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä. Korvaukseton määräaika olisi näissä tilanteissa kestoltaan seitsemän kalenteripäivää. Muutos korostaisi työnhakijan omaa vastuuta hakea aktiivisesti työtä ja osallistua hänelle tarjolla olevaan palveluprosessiin ja palveluihin.

Seuraamuskokonaisuus olisi neljän sijasta kaksiportainen. Jos työnhakija jatkaisi menettelyään, toisesta työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä asetettaisiin kuuden kalenteriviikon työssäolovelvoite. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jatkaessaan työvoimapolitiisesti moitittavaa menettelyään työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen nykyistä nopeammin. Samalla etuus-oikeutensa menettäneellä työnhakijalla olisi kuitenkin mahdollisuus palauttaa etuus-oikeus nykyistä helpommin, koska työssäolovelvoitteen kesto lyhennettäisiin puoleen nykyisestä.

Tämä luonnos hallituksen esitykseksi valmistellaan aikataulusyistä erillisenä hallituksen esityksenä. Ennen esityksen antamista eduskunnalle syysistuntokaudella 2025 perustelut ja säädösehdotus on tarkoitus sisällyttää valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (niin sanottu TYKE-esitys). Tällä pyritään selkeyttämään samanaikaisesti eduskunnan käsiteltävänä olevien, toisiinsa liittyvien esitysten muodostamaa kokonaisuutta.

Tässä esitysluonnoksessa esitetyt työttömyysturvaseuraamukset tulisivat sovellettavaksi myös uudessa yleistuessa. Yleistukea koskeva esitys annettaneen eduskunnalle samanaikaisesti tässä esityksessä esitettyjen muutosten kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tämän esityksen mukaiset työttömyysturvalain säännökset koskisivat jatkossa ansiopäivärahaa ja uudessa yleistuesta annettavassa laissa säädettävän viittaussäännöksen perusteella myös yleistukea.

Tavoitteet

Muutosten tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa työttömyysturvaseuraamuksia ja tehostaa ohjaavalla vaikutuksella työnhakijoiden työnhakua, osallistumista heille järjestettävään palveluprosessiin sekä osallistumista työnhakua ja työllistymisen edistämistä tukeviin muihin palveluihin.

Muutosten arvioidaan vähentävän julkiselle taloudelle aiheutuvia sosiaaliturvamenoja noin 14,9 miljoonalla eurolla vuodessa. Lisäksi muutosten arvioidaan vahvistavan työllisyyttä noin 700 työllisellä. Työllisyysvaikutuksesta aiheutuisi arviolta noin 16,8 miljoonan euron vuotuinen säästövaikutus julkiseen talouteen.

Muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026.

Yleistukea koskeva lainsäädäntö: yksityiskohdat

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yleistukilaki. Yleistuki olisi uusi työttömän työnhakijan perustoimeentuloa turvaava etuus. Yleistuki olisi tarveharkintainen.

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea koskeva sääntely työttömyysturvalaissa ehdotetaan kumottavaksi. Työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi yleistukilaista ja peruspäivärahaa koskevista muutoksista johtuen.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työvoimaviranomaisen järjestämien työnhakukeskustelujen sisältöä ja järjestämistapaa muutettaisiin työttömyyden pitkittyessä. Lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin tehtäisiin yleistukilain säätämisestä ja työttömyysturvalain muuttamisesta johtuvat muutokset.

Esityksessä ehdotetaan, että yleistuen toimeenpanosta vastaisi Kansaneläkelaitos. Yleistuen myöntäisi ja maksaisi Kansaneläkelaitos. Työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus antaisi Kansaneläkelaitokselle työvoimapolitiittisen lausunnon yleistuen maksamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräitä muita lakeja työttömyysturvalain muuttamisesta ja ehdotetusta yleistukilaista johtuvien muutosten vuoksi. Nämä muutokset olisivat pääosin teknisiä.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2025. Muutosten ehdotetaan tulevan voimaan 1.2.2026.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut muutoksia työnhakijan palveluprosessiin. Toteutuessaan nämä muutokset vaikuttaisivat myös yleistuen saajalle järjestettävään palveluprosessiin. Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi on ollut lausuttavana Lausuntopalvelussa 10.2.-28.3.2025 (<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=0c994c03-ab7e-496a-969c-f9982883506e>).

Yleistuella on kiinteä yhteys työttömän palveluprosessin toimeenpanoon. Yleistuen valmistelussa on huomioitu työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteilla olevan työvoimapalveluiden kehittämistä koskevan hallituksen esityksen tavoitteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut muutoksia työttömyysturvalaissa säädettyihin niin sanottuihin työttömyysturvaseuraamuksiin. Toteutuessaan nämä muutokset vaikuttaisivat myös yleistuen saajalle asetettaviin korvauksettomiin määräaikoihin ja työssäolovelvoitteisiin. Luonnos työttömyysturvaseuraamuksia koskevaksi hallituksen esitykseksi ja tätä esitystä koskeva lausuntopyyntö on Lausuntopalvelussa (<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=25ab4111-a010-419d-a2f7-6ed2d37d4ebd&proposalLanguage=da4408c3-39e4-4f5a-84db-84481bafc744>).

Tausta

Tausta Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa perusturvan uudistuksen, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden. Uudistuksen tavoitteena on aikaansaada yksi yleistuki sisältäen perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvaraisen osan viimesijaiseksi turvaksi.

Tavoitteet

Yhteen perusturvaetuuteen siirrytään vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhdistämällä. Työttömyyden ajan perustoimeentulon turvaaminen yhdellä etuudella sujuvoittaa sosiaaliturvaa.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=c90694e1-9fae-47dc-ac7a-4c2333deced8>

Lausuntovalmistelun taustaksi:

Julkisten työnvälityspalvelujen kehittäminen kasvavan
pitkäaikaistyöttömyyden kontekstissa (kalvot 5-12)

Työllisyyskehitys on romahtanut – pitkäaikaistyöttömyys uhkaa saavuttaa 90- luvun lukemat

Työllisyystilanne Suomessa on heikentynyt selvästi alkuvuonna 2025. Työttömyys on kasvanut erityisesti naisilla ja korkeasti koulutetuilla, ja pitkäaikaistyöttömyys uhkaa nousta 1990-luvun laman tasolle. Tilanteen korjaaminen vaatii nopeita ja yksilöllisiä toimia sekä panostuksia työttömien osaamisen päivittämiseen, Laboren johtava tutkija Merja Kauhanen painottaa.

Janne Itkonen 23.5.2025 7:00

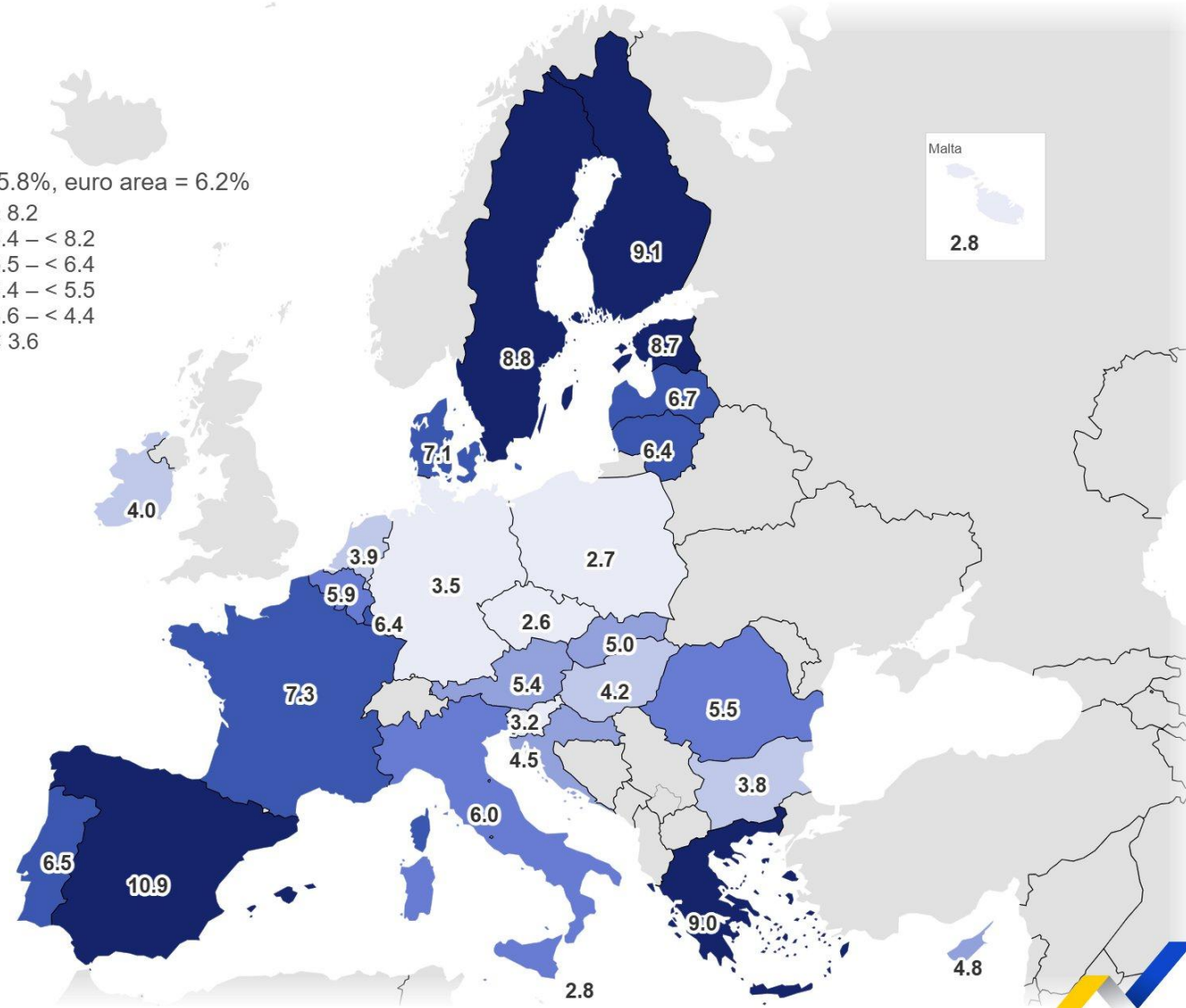
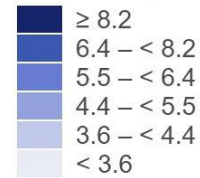
Pitkäaikaistyöttömyydestä on huomattavasti vaikeampi ponnistaa takaisin työelämään, eli ihmisten joutumista pitkäaikaistyöttömiksi pitäisi pyrkiä estämään. Tähän tarvittaisiin erilaisia aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä, jotka pitäisi räätälöidä yksilökohtaisiksi, Laboren johtava tutkija Merja Kauhanen sanoo.

Kuva: Laura Oja / Labore

Unemployment rates, March 2025

Seasonally adjusted, %

EU = 5.8%, euro area = 6.2%

eurostat

Germany, Netherlands, Finland, Sweden: the trend component is used instead of the more volatile seasonally adjusted data.

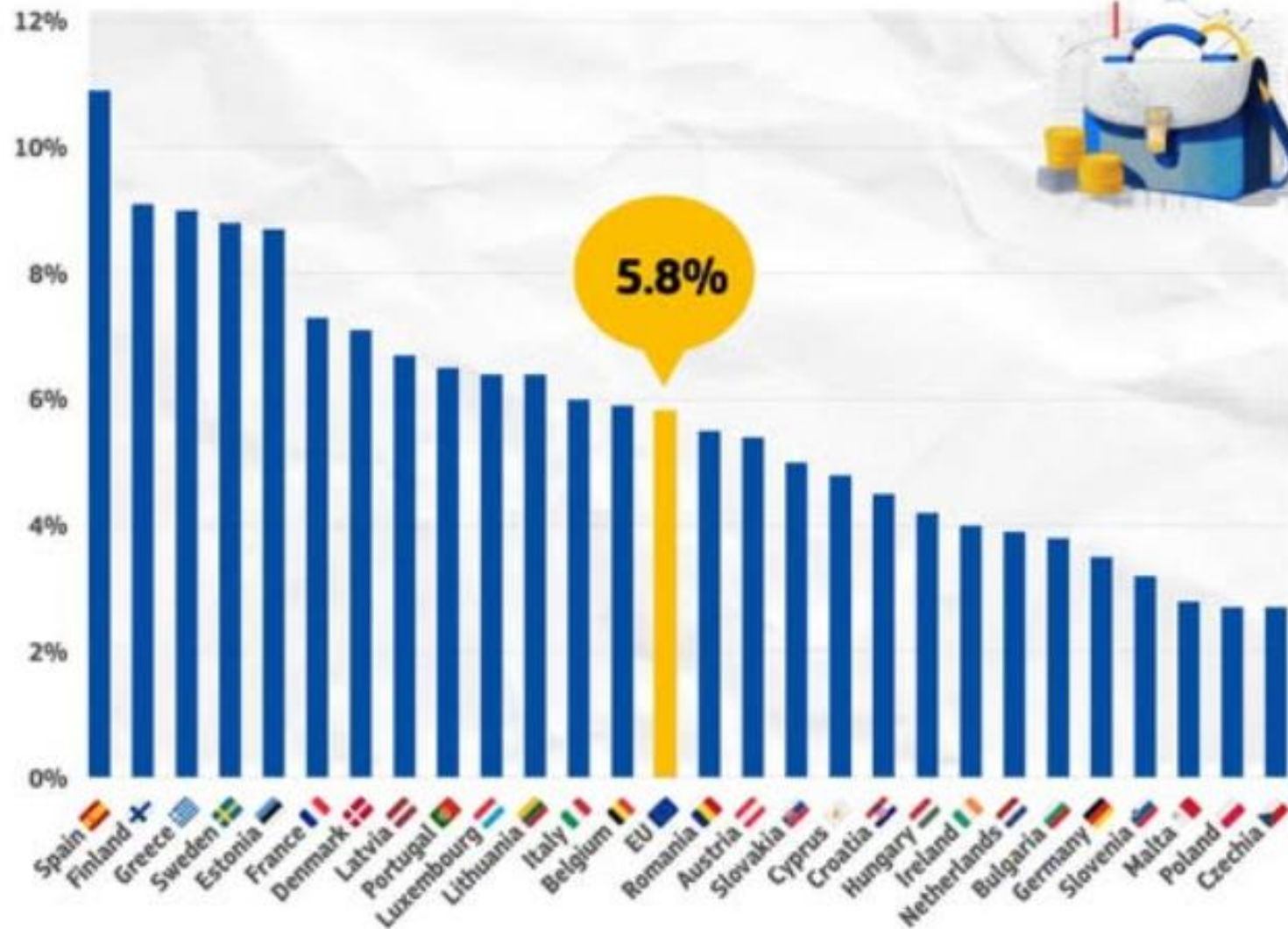
Source dataset: une_rt_m

Administrative boundaries: © EuroGeographics © OpenStreetMap
Cartography: Eurostat – IMAGE, 05/2025

Raahan työllisyysalue

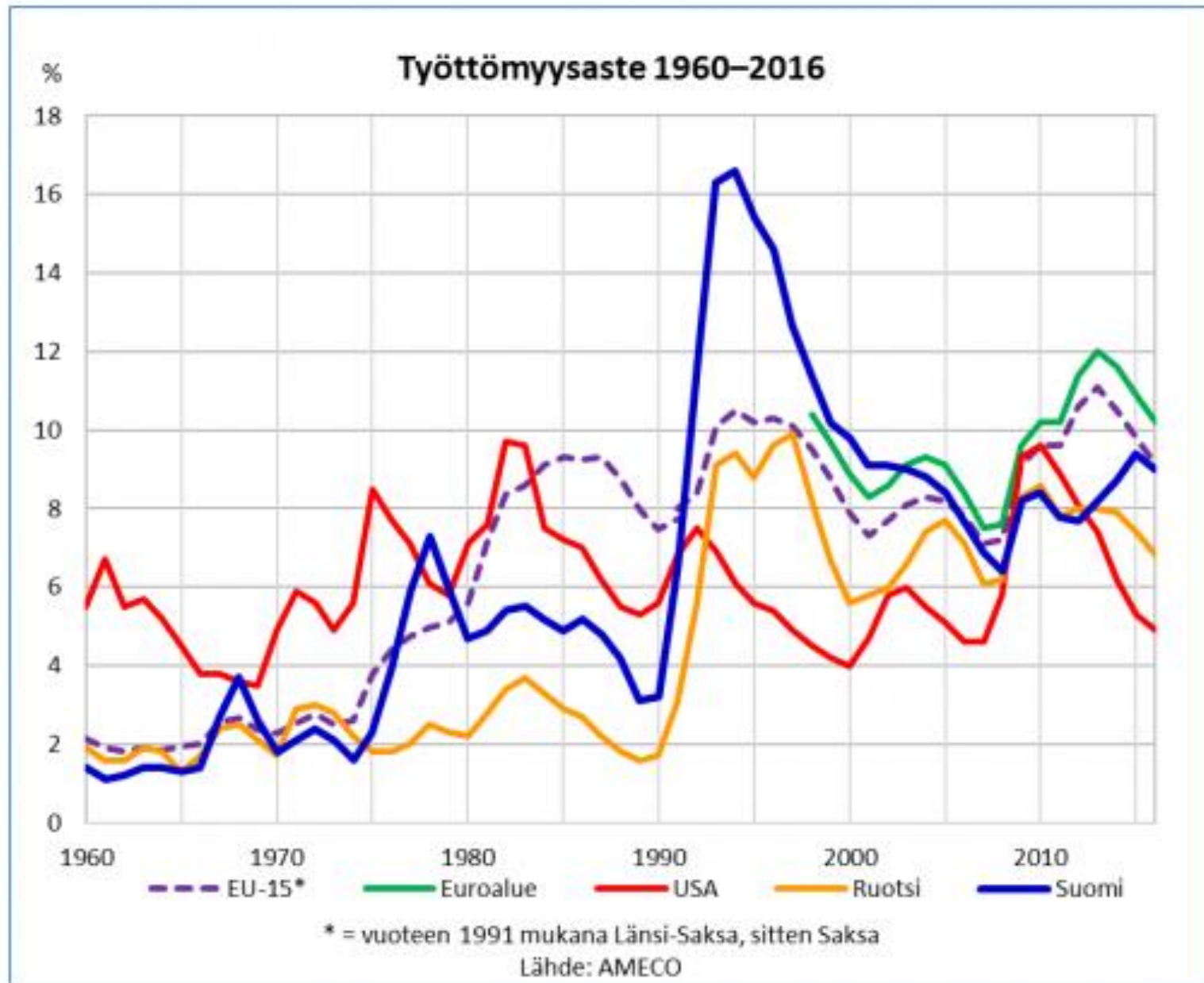
EU Unemployment March 2025

Suomessa EU-
alueen toiseksi
korkein työttömyys

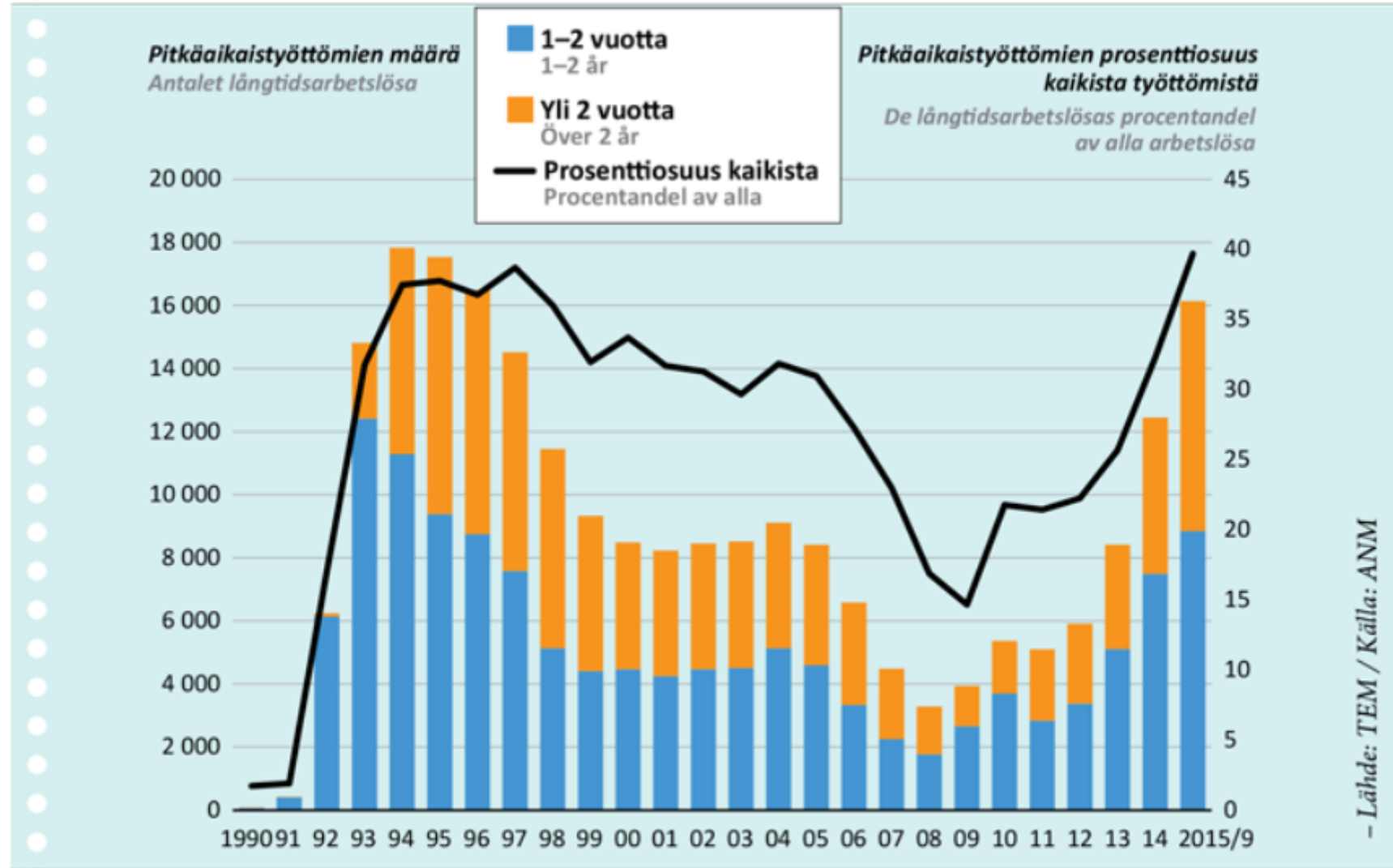
Raahen työllisyysalue

Suomen pitkän
aikajänteen
työllisyyskehitys irronnut
länsimaisista
verrokkitalouksista:
kilpailukyvyn pysyvä
lasku?

Raahan työllisyysalue

Finanssi- ja eurokriisien jälkeen pitkäaikaistyöttömyys on kohonnut uusille huipputasoille eikä sulanut koronan jälkeen. Suurissa kaupungeissa pitkäaikaisesta joukkotyöttömyydestä tulossa uusi normaali. Kasvukeskusten ulkopuolella pitkäaikaistyöttömyyden vaikutus elinvoimaan nopeampi ja syövyttävämpi.

KUVIO 2. Helsinkiläiset pitkäaikaistyöttömät työttömyyden keston mukaan vuoden lopussa 1990–2014 ja syyskuussa 2015 (vasen akseli) sekä pitkäaikaistyöttömien %-osuus kaikista työttömistä (oikea akseli)

FIGUR 2. Långtidsarbetslösa i Helsingfors i slutet av året 1990-2014 och i september 2015 enligt hur länge arbetslösheten varat (vänstra axeln) samt de långtidsarbetslösas %-andel av samtliga arbetslösa (högra axeln)

Raahen työllisyysalue

Miten meillä? Virtaus yli 12kk:n työttömyyteen kiihtynyt merkittävästi, vakava hälytysmerkki: pitkäaikaistyöttömyyden muuttuminen rakenteelliseksi = työikäisten syrjäytyminen työmarkkinoilta

Kunta	Työvoima <i>kpl</i>	Työttömyys %	rakennetyöttömyys			pitkäaikaistyöttömyys		
			%	<i>kpl</i>	<i>vuosimuutos</i> -%	%	<i>kpl</i>	<i>vuosimuutos</i> -%
Haapajärvi	2787	11	5,3	149	21,1	3,5	98	48,5
Haapavesi	2710	9,3	5,8	157	30,8	2,8	75	33,9
Kärsämäki	972	10,4	6,0	58	5,5	3,8	37	32,1
Oulainen	2854	9,4	4,6	132	14,8	2,4	69	50,0
Pyhäjoki	1229	11,6	5,9	72	18,0	3,0	37	-2,6
Pyhäjärvi	1783	13,6	8,0	143	7,5	5,0	89	39,1
Pyhäntä	664	7,8	4,1	27	-20,6	2,0	13	-23,5
Raahе	9974	12,9	7,3	732	13,0	4,5	450	21,6
Reisjärvi	1046	7,9	3,6	38	18,8	2,2	23	21,1
Siikajoki	1968	10,9	5,9	116	20,8	3,6	71	20,3
Siikalatva	2041	9,6	5,7	117	9,3	3,7	76	40,7
Keskiarvo		10,4	5,7		12,6	3,3		25,6

Reaktiot työttömyyskriisiin?

Raahen työllisyysalue

Status quo: näillä mennään → tehdään mitä voidaan, kun voidaan

- Hoidetaan normitetut hommat
- Keskitetään paukut motivoituneimpiin asiakkaisiin
- Kehitetään mihin revetään

Raaka peli ratkaisee: kaikki liikkuu → kaikki käytössä olevat paukut työvoiman liikuttamiseen

- Työtarjonnan maksimointi, mukaan lukien velvoittavuuden maksimointi
- Merkittävä tuen lisäys työvoiman liikkuvuuden kannustamiseksi
- Strateginen kumppanuus henkilöstöpalveluyritysten kanssa

Työelämän nexti leveli: elinvoimaa ihmisistä → 40-50%:n lisäsatsaus työllisyydenhoitoon

- Kuntakonsernien täysi hyödyntäminen työn tarjonnan lisäämiseksi
- Merkittävä tuen lisäys yritysten tyky-johtamisen ja monimuotoisen rekrytoinnin edistämiseen
- Työnvälitys ensi- ja viimesijainen palvelu, paljon paukkuja osaamiseen, uudet teknologiat hyötykäyttöön

Reaktiot työttömyyskriisiin?

Raahen työllisyysalue

Laadukas työelämä on sellaista, jossa kaikille voi olla paikka pelata (ei leikkiä vaan tehdä tuloksellista työtä). Kyse on siitä miten paikat ja pelisäännöt järjestellään.

RTYA ja julkinen työnvälitys: miten opimme ehkäisemään työttömyyden pitkittymistä?

(Vai osaammeko jo?)

Mitkä/miten/kenelle

***Työnantajaesittelyt**

***Työtarjoukset**

***Muut palvelut**

***Mitä tukea työnantajille**

mahdollisimman aikaisin työnhaun alkuun?

Johtopäätöksiä:

Julkisten työnvälityspalvelujen kehittäminen kasvavan pitkäaikaistyöttömyyden kontekstissa

- Heikossa suhdannetilanteessa vähän avoimia paikkoja
- Sanktioiden kiristäminen ei kasvata työn kysyntää
- Kiristynvä vastikkeellisuus edellyttää kasvavaa määrää mielekkäitä työllisyyspalveluja = tehokasta työnvälitystä tai työkyvyn tukea
- Lisäpalvelut edellyttävät lisäinvestointeja
- Lisäpalvelutkaan eivät ratkaise työn kysynnän haastetta. Mitä pitkittyneemmästä työttömyydestä kyse, sitä enemmän tarvitaan uusia ja tarkoituksenmukaisia välityömarkkinaratkaisuja = jotain muuta kuin vanhaa palkkatuettua työtä
- Ilman uusia valtakunnallisia lainsäädäntö- ja/tai työmarkkinatoimenpiteitä kunnat joutuvat jälleenrakentamaan välityömarkkinat ilman valtion ja elinkeinoelämän tukea

Esitetyt muutokset saattavat lisätä työnhaun aktiivisuutta osalla työnhakijoista. Kasvavan pitkäaikaistyöttömyyden ja niukkojen työllisyysresurssien oloissa on todennäköisempää, että kiristynvä vastikkeellista rankaisee enemmän kuin aktivoi nimenomaan heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevia.